

KeepWarm

Biomasa – Potencijali Republike Srbije u domenu biomase za energiju

BIOMASA I NJENO KORIŠĆENJE U SISTEMIMA DALJINSKOG GREJANJA –
OPŠTI PRINCIPII“

Aleksandar Erić

30. Januar 2019, Vinča, Beograd

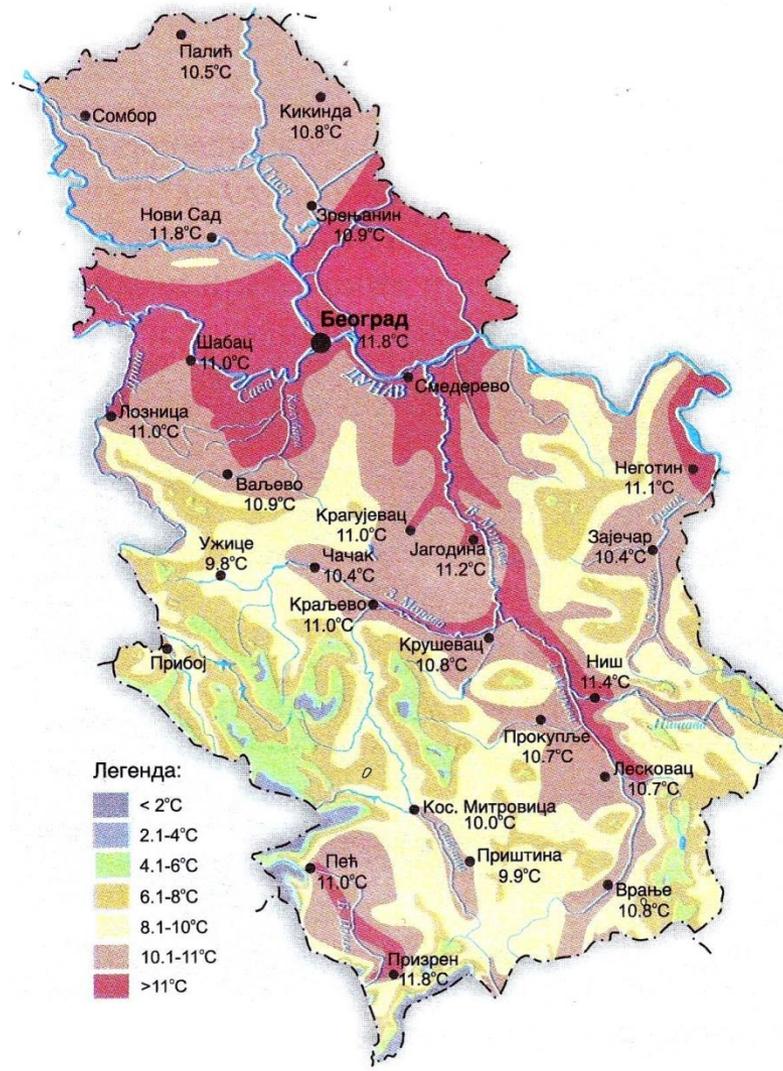

This project received funding from the EU's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement N°784966. The sole responsibility for the content of this document lies with the authors. It does not necessarily reflect the opinion of the EU.

This project receives co-funding from the German Federal Ministry of Economic Cooperation and Development.

Uticaj na potencijal biomase

- Uticajni faktori:
  - Klimatski uslovi
    - Kontinentalna;
    - Umerenokontinentalna;
    - Planinska.
  - Geografski faktori
    - Nadmorska visina;
    - Nagib zemljišta;
    - Ekspozicija (osunčanost).

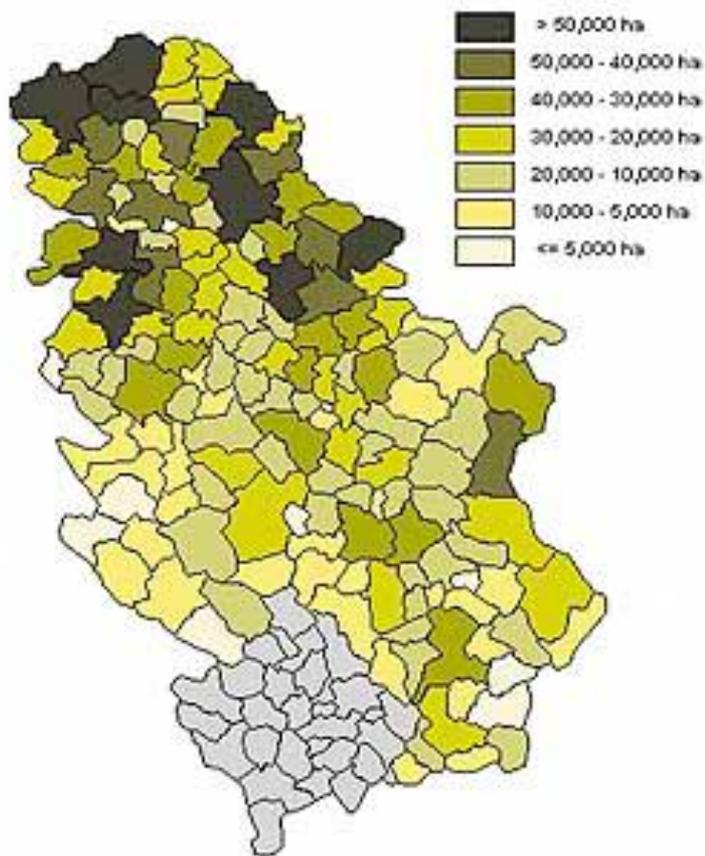
Geografski uticaji

- Izdvajaju se tri reiona:
  - Ravničarski
    - Vojvodina
  - Brsdki
    - Šumadija, Pomoravlje, Timočka krajina, Toplički okrug,...
  - Planinski
    - Raška, Kosovo i Metohija, Staroplaninski deo,...

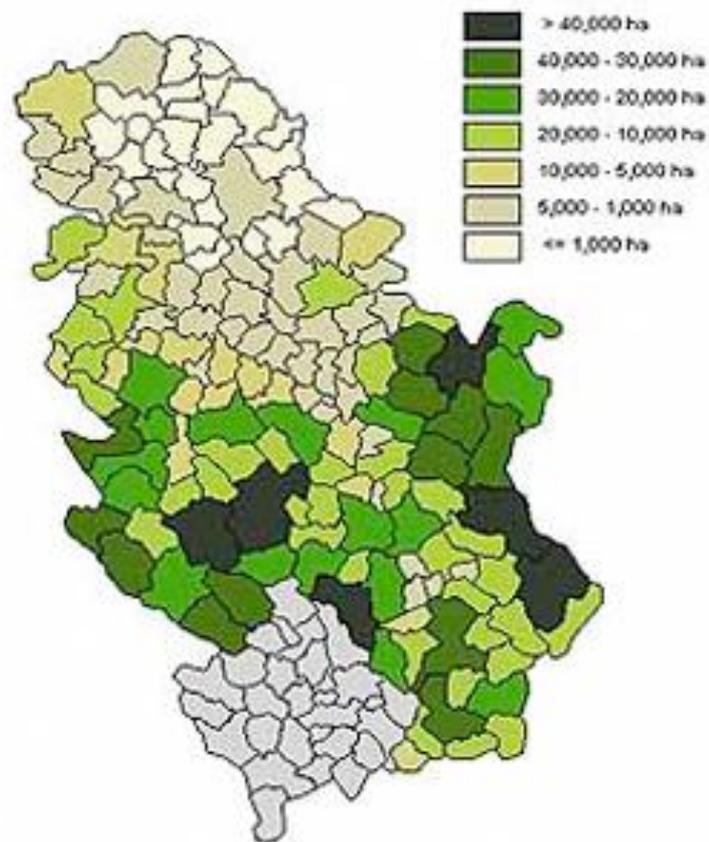
Vrste biomase

- Poljoprivredna

Obradivo zemljište u Srbiji

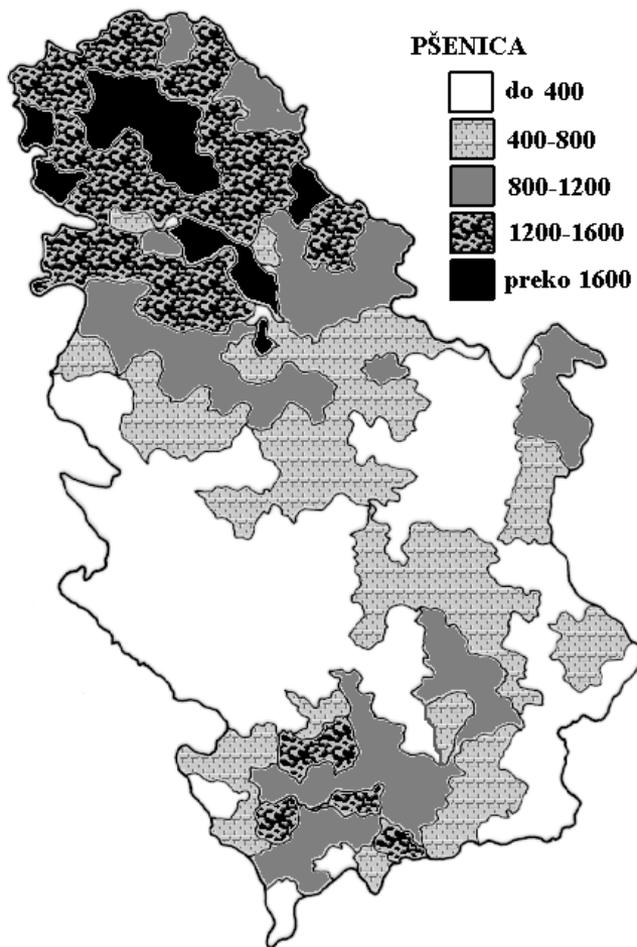
- Šumska

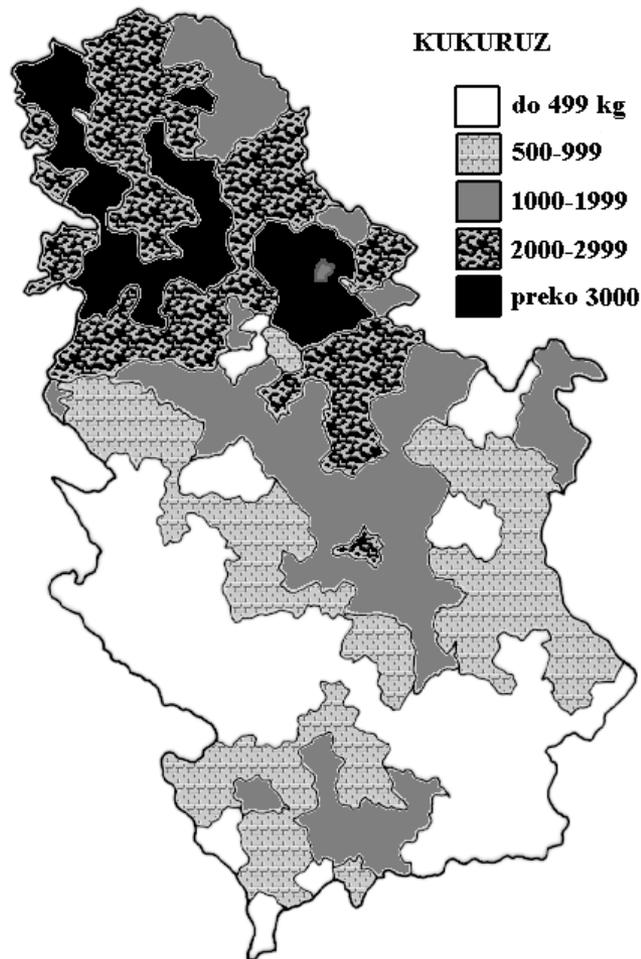
Površina pod šumom u Srbiji

Poljoprivredna biomasa

- Pšenica

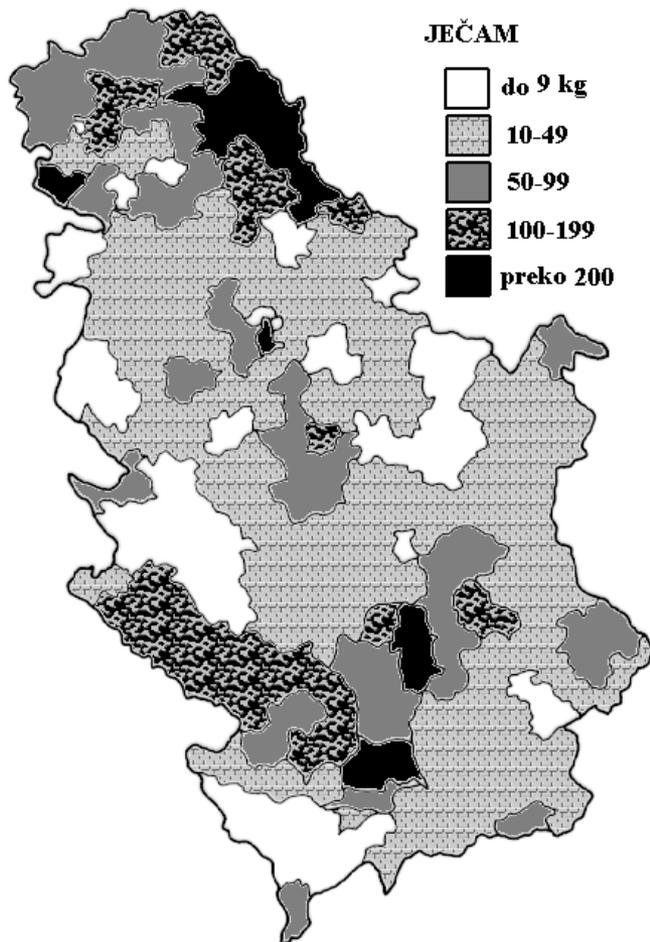

- Kukuruz

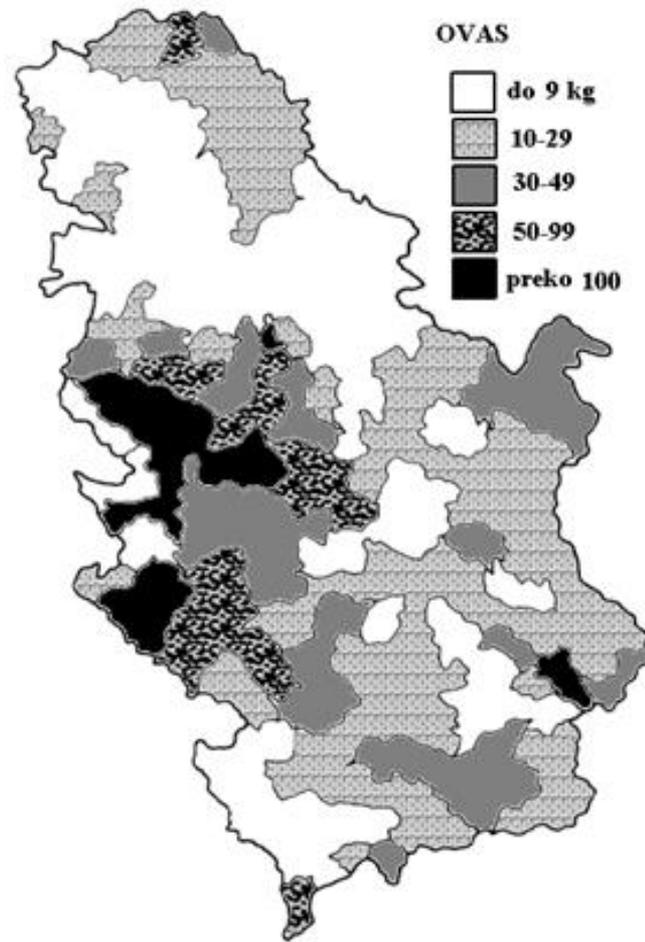

Poljoprivredna biomasa

- Ječam

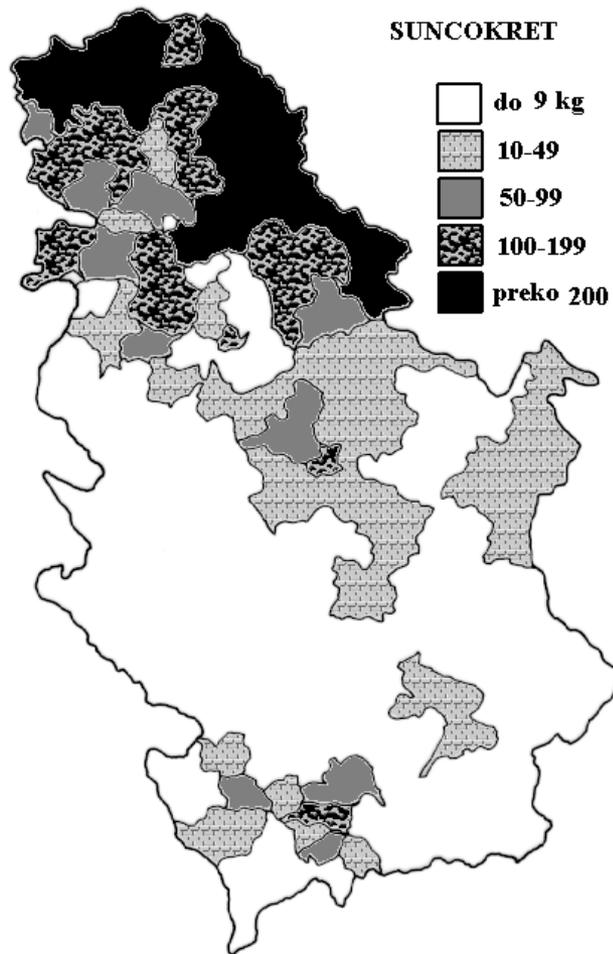

- Ovas

Poljoprivredna biomasa

- Suncokret

- Prinosi

Kultura	Prinos t/ha	
	Preduzeća i zadruge	Individualna gazdinstva
Pšenica	4,22	3,48
Ječam	2,28	1,76
Raž	2,86	2,46
Kukuruz	5,27	3,69
Suncokret	1,73	1,78
Soja	1,98	1,86
Uljana repica	1,43	2,19

Kapaciteti poljoprivredne biomase

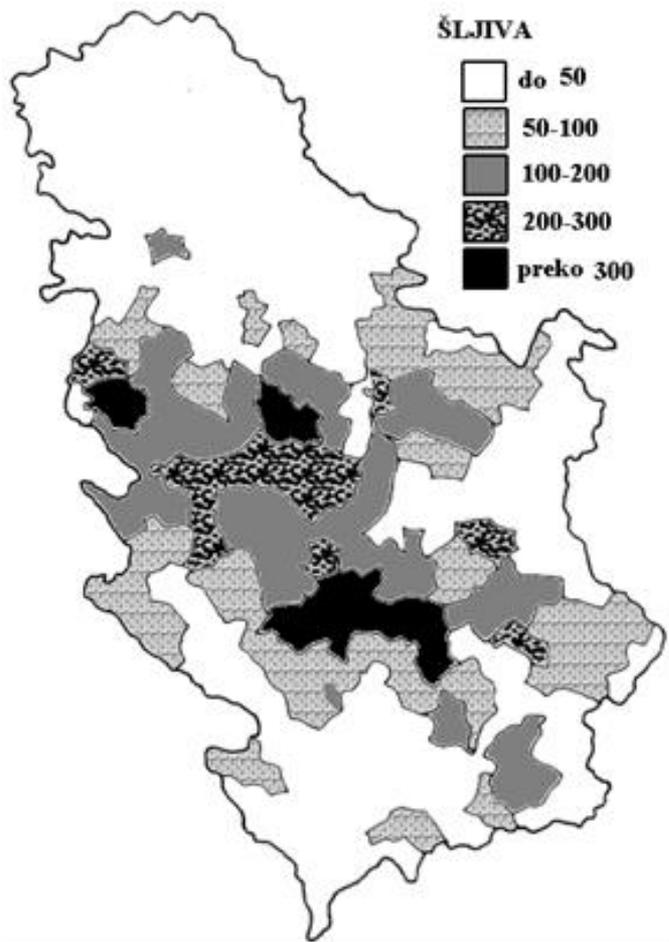
Kultura	Površina	Preduz. i zadruga	Individ. gazd.	Ukupna količina biljnih ostataka t/god		Moguće količine biljnih ost. za gorivo t/god	
				Pred.i zadr.	Ind.gazd.	Pred.i zadr.	Ind.gazd.
	ha	ha	ha				
Pšenica	796.699	178.321	618.378	752.514	2.151.955	462.000	1.040.600
Raž	8.553	709	7.844	1.293	11.044	770	4.070
Ječam	134.911	46.505	88.406	146.304	239.225	96.580	101.530
Kukuruz	1.357.579	132.281	1.225.298	697.120	4.521.350	426.030	828.960
Suncokret	160.414	75.316	85.098	325.742	378.685	179.300	83.270
Soja	82.591	54.350	28.241	215.226	105.056	118.800	24.090
Ulj.repica	1.407	673	734	2.886	4.821	1.540	275
U k u p n o				2.141.085	7.412.136	1.285.020	2.082.795
U K U P N O				9.553.221		3.367.815	

Raspoloživost poljoprivredne biomase

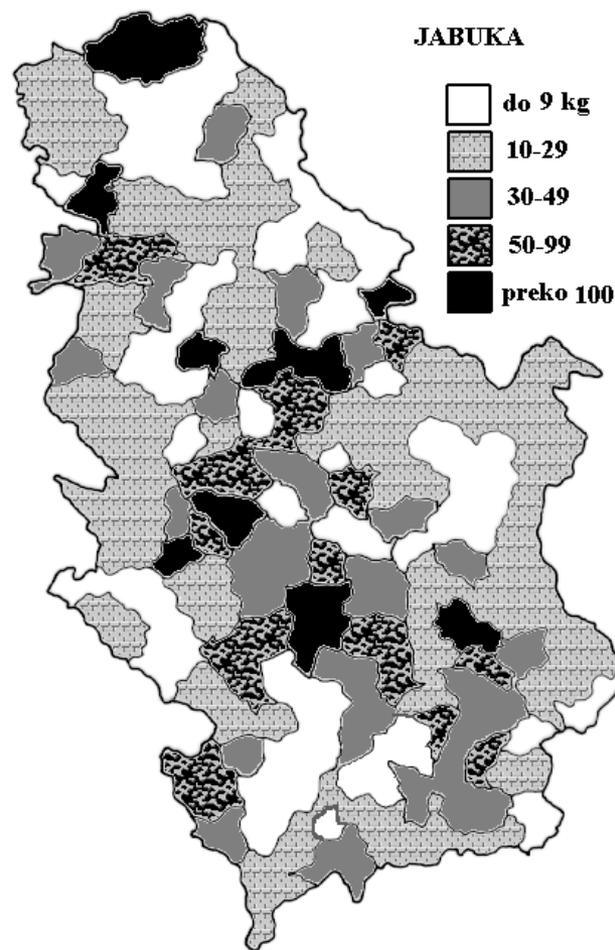
- Ukupna količina ostataka u ratarstvu:
  - 9,6 miliona tona
    - 25% zadruge ili slični oblici;
    - 75% individualni sektor;
  - Oko 1/3 ostataka je iskoristivo 3,367 miliona tona
    - 40% iz zadruga
    - 60% iz individualnih gazdinstava.
  - Pri proceni donje toplotne moći od 13 MJ/kg, količine biomase su **~1,05Mtoe**

Biomasa u voćarstvu i vinogradarstvu

- Šljiva

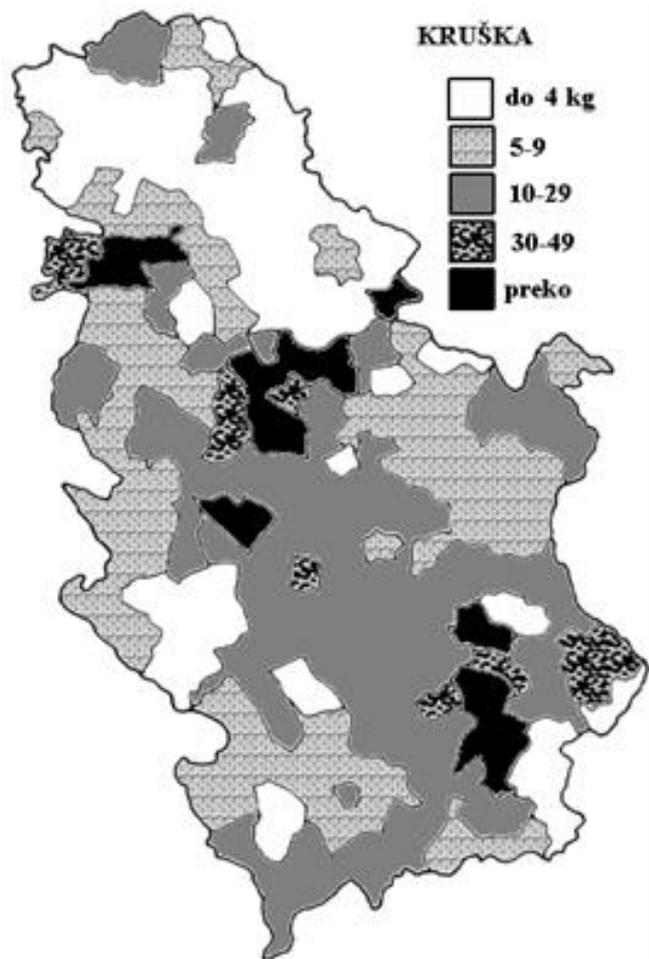

- Jabuka

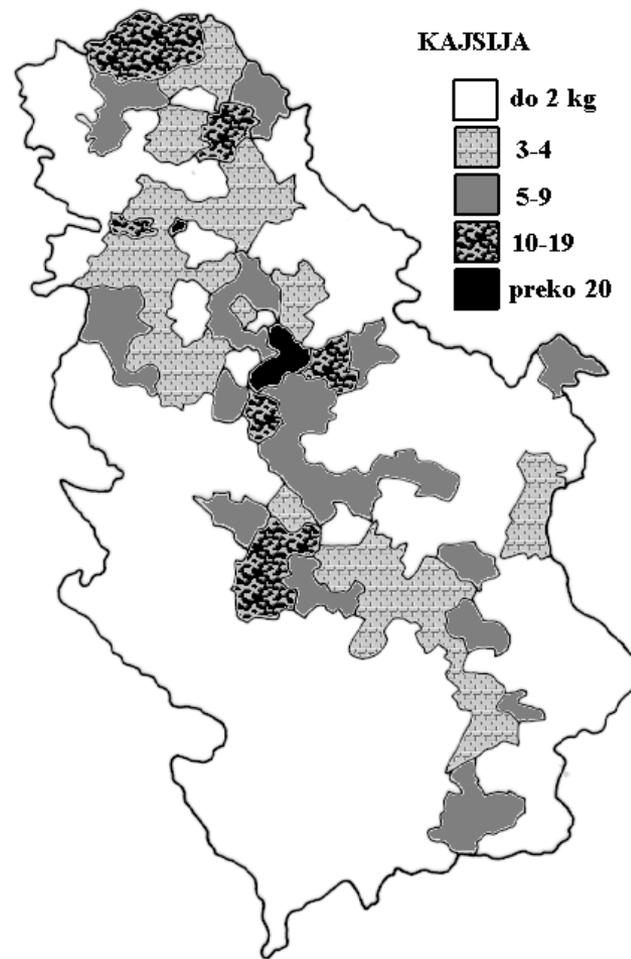

Biomasa u voćarstvu i vinogradarstvu

- Kruška

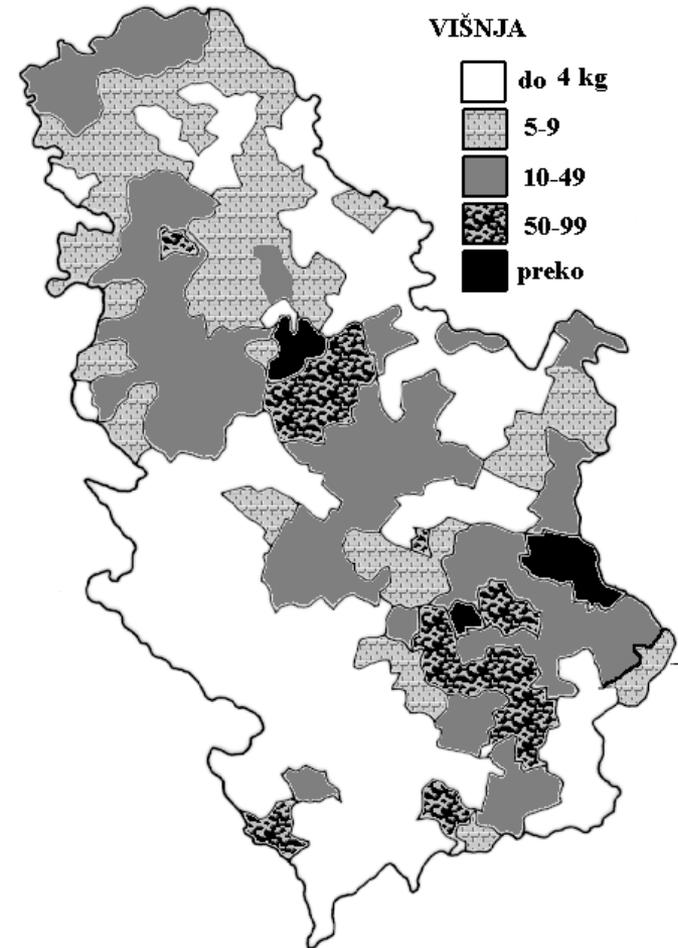
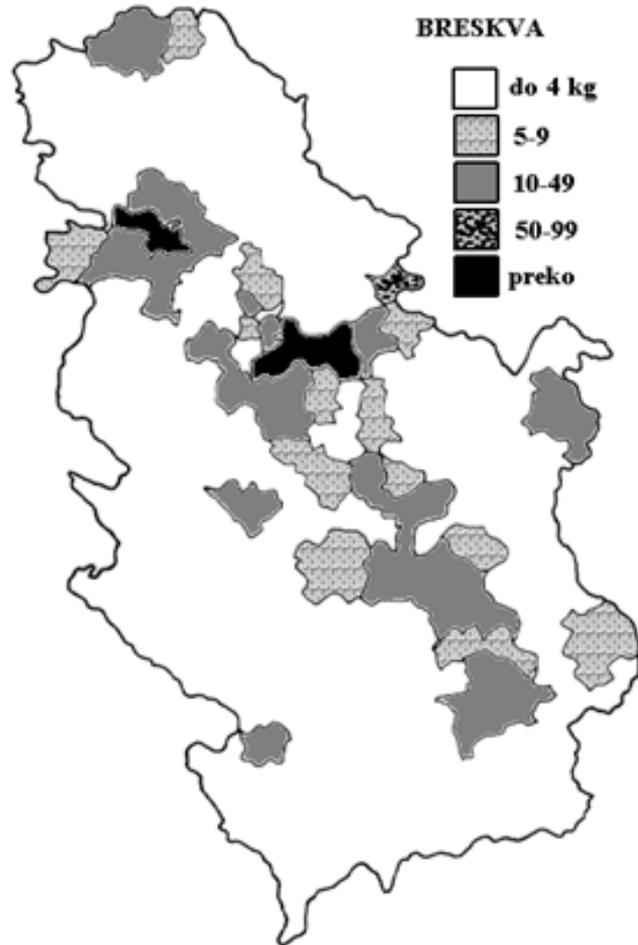
- Kajsija

Biomasa u voćarstvu i vinogradarstvu

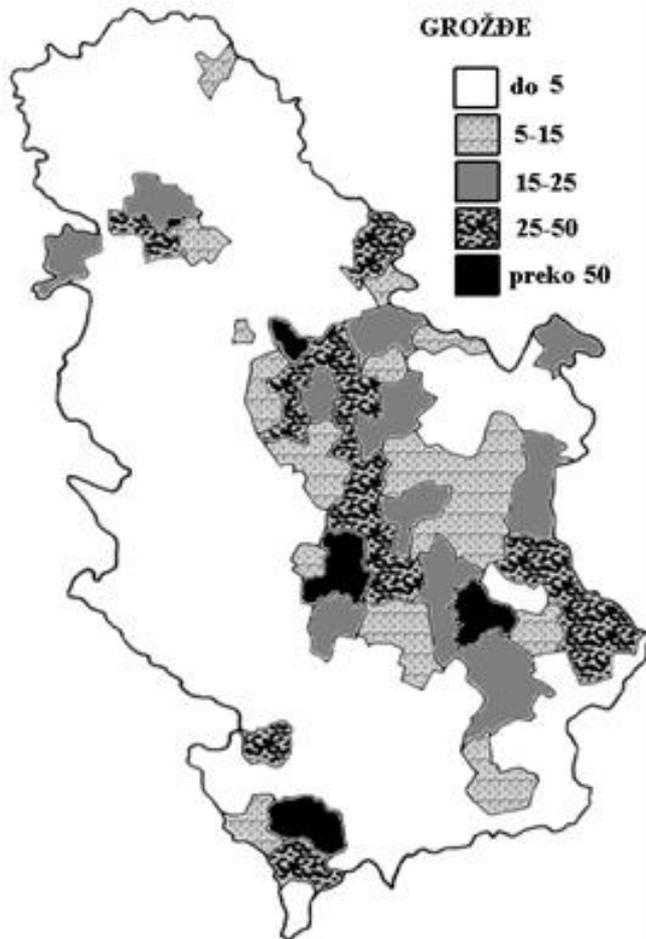
- Breskva

- Višnja

Biomasa u voćarstvu i vinogradarstvu

- Grožđe

- Ostaci iz voćarstva i vinogradarstva

Vrsta voća	Količina ostatka, [t/god.]
Šljiva	432.850
Jabuka	39.820
Trešnja	60.500
Kruška	15.400
Breskva	38.610
Kajsija	17.050
Orah	60.500
Grožđe	566.500
UKUPNO	1.231.230

Potencijal voćarske i vinogradarske biomase

- Ukupna količina ostataka u voćarstvu i vinogradarstvu:
  - 1,231 miliona tona;
- Koristi se 2-3 meseca nakon orezivanja jer je tada vlaga 10-15%;
- Pri proceni donje toplotne moći od 18 MJ/kg, količine biomase su **~0,529Mtoe**

Potencijal šumske biomase

- Šume pokrivaju 2,25 miliona hektara (29,1% teritorije Republike Srbije);
- Izdvajaju se dva regiona:
  - Istočni region:
    - Majdanpek (80%), Kučevo, Žagubica, Despotovac, Bor i Boljevac (sve sa po 41-60%).
  - Jugozapadni region:
    - Prijepolje (preko 80%), Priboj i Kuršumlija (61-80%)

Potencijal šumske biomase

Mešovitosť sastojine	Površina, ha	Broj stabala,	Zapremina, m ³	Zapreminski prirast, m ³ /god
Čisti lišćari	1.328.000	1.133.592.012,1	227.074.348,3	5.157.725,0
Mešoviti lišćari	660.800	744.743.040,6	84.527.241,0	2.046.077,0
Mešoviti lišćari i četinari	54.000	52.662.037,8	11.693.073,3	309.848,4
Mešoviti četinari	14.000	12.502.875,3	4.027.565,9	127.739,4
Čisti četinati	195.600	171.135.887,2	35.165.189,1	1.438.384,0
UKUPNO	2.252.400	2.114.635.852,9	362.487.417,6	9.079.772,0

Seča drveta u Republici Srbiji

Seča drveta u Srbiji u hiljadama m³

Vrsta drveta	Ukupno (x1000 m ³)	Centralna Srbija	Vojvodina	Kosovo i Metohija
UKUPNO	2.578	2.027	551	-
Čisti lišćati	1.764	1.367	397	-
Čisti četinari	155	147	8	-
Mešoviti lišćari	398	276	122	-
Mešoviti četinari	59	55	4	-
Mešoviti lišćari i četinari	202	182	20	-

Potencijal šumske biomase

- Razlike godišnjeg prinosa biomase i seče:
  - 6.501.772m³
- Prosečna gustina drveta
  - 680kg/m³
- Donja toplotna moć:
  - Oko 12 MJ/kg
- Količina energije:
  - **1,267 Mtoe**

Ostaci iz prerade drveta

Vrsta prerade	Teorijska količina, hilj. tona	Moguća količina, hilj. tona
Rezanje (lišćari)	373	335,7
Rezanje (četinari)	97	87,3
Furnir	21	19,9
Iverica	16	15,2
Drugo	120	114,0
Kora	58	55,1
UKUPNO	685	627,2

Potencijal šumske biomase

- Ostaci iz prerade drveta:
  - 1.432.200 m³ (627.200-ostaci od seče, 560.000-ostaci od primarne obrade i 245.000-ostali ostaci)
  - Prosečna gustina drveta
  - 680kg/m³
- Donja toplotna moć:
  - Oko 12 MJ/kg
- Ukupna energija ostataka iz prerade drveta:
  - **0,279 Mtoe**

Potencijal šumske biomase

- Šumska biomasa:
  - **1,267 Mtoe**
- Ostaci iz prerade drveta:
  - **0,279 Mtoe**
- Ukupno iz drvne biomase:
  - **1,546 Mtoe**

Ukupni potencijal biomase

Vrsta izvora	Kapacitet, [toe]
Ostaci od ratarskih kultura	1.056.072
Ostaci u voćarstvu	529.333
Šumski ostaci i ostaci iz prerade drveta	279.133
Šumska biomasa	1.267.184
Ostaci od drveta van šume	34.355
Ostaci iz stočarske proizvodnje	42.224
UKUPNO*:	3.208.301

*Prikazani potencijal biomase je bez biorazgradivog komunalnog otpada

HVALA NA PAŽNJI!